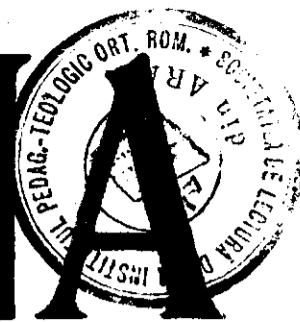

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 cor.
pe 3/4 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un rând garmod: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicare.

Atât abonamentele, cât și inserțiile
se plătesc în avans în Arad.

Telefon pentru oraș și comitate

Scrisorile adresate nu se primesc.

Anul VIII.

NUMER de DUMINECĂ

Nr. 32.

Către alegătorii Români din cercul Pecica!

A murit Vásárhelyi László. Dujmanul de moarte al poporului românesc. Pe care Românii cu voturile lor l-au ales deputat. Care în casa țării a ajutat să se facă legile cele mai asupritoare pentru Români. Care în casa comitatului Arad a cutezat să arunce în fața Românilor insulta, că Avram Iancu a fost un tâlhariu. A murit. Odihnească în pace și Dumnezeu să-l ierte.

Acum cercul electoral Pecica este vacant. În curând se va face alegerea unui alt deputat. Cei mai mulți alegători din cercul acesta sunt Români. Este lucru firesc, că Românii aceștia trebuie să se gândească, ce au ei acum de făcut. Că doar nu sunt boi, ca să nu judece nimic, ci să-și mănă cine-va cu biciul, ca pe o turmă necuvântătoare.

Ce vor face așa dară acum alegătorii români din cercul Pecica? Cu cine să voteze ei? Cu partidul guvernamental, care tocmai acumă pregătește legea, prin care vrea să ne răpească dulcea noastră limbă? Ori cu partidul kossuthist, care zice, că e prea puțin aceea, ce vrea să facă guvernul în contra noastră? Cu partidul kossuthist, al cărui vicepreședinte Barabás Béla tocmai în zilele acestea a strigat în parlament, că în țara asta numai atunci vom avea dreptul să trăim, dacă ne vom face Unguri? Ori cu partidul lui Apponyi, care vrea, în țara aceasta și frunzele să șoptească ungurește?

Dar dacă alegătorii români din cercul Pecica vor vota cu vre-unul din partidele acestea, deopotrivă asupritoare și nedrepte pentru poporul românesc, atunci acești alegători vor face tocmai așa, ca acel nefericit, care cu mâna sa proprie își sapă mormântul.

Vreți voi alegătorii Români din cercul Pecica, să vă aduceți nefericirea asupra capului cu voturile voastre proprii? Cu mâna voastră vreți să vă săpați mormântul? Voi înșivă veți da toporul în mâna dușmanului, ca să vă lovească în cap? Doar nu sunteți voi bătuți de Dumnezeu în așa măsură.

Limba voastră, legea voastră, partidul guvernamental și partidul kossuthist și partidul lui Apponyi le batjocuresc și li-e scârbă de voi și toți strigă în gura mare, că Românul nu are nici un drept în țara asta, ci trebuie să se facă Ungur.

Alegătorii Români din cercul Pecica, veți da voi voturile voastre acestor partide?

Toate sarcinile țării voi le purtați. Cele mai mari dări voi le plătiți. Pe feciorii voștri îi i-au în cătanie. Voi lucrați pământul. Voi tăiați pădurile. Voi săpați șanțurile. Voi cărați petrișul pe drumuri. Voi purtați pe umerii voștri țara.

Și pentru toate acestea care deputat ales până acum prin voturile voastre a cerut în dietă, ca limba voastră să fie asemenea cinstită ca cea ungurească? Cerut-a vre-unul, ca să vi-se ușureze sarcinile? Să vi-se micșoreze darea? Să vi-se dea pe bani cuviincioși pământ, din care să puteți trăi? Să nu fiți sărăciți prin uzura ticăloșilor? Să nu fiți batjocoriți de slujb. și, pe cari voi îi plătiți? Să nu vi se ieie vitelul din vacă pentru cheltuielile proceselor? Să nu vi-se vindă perina de sub cap pentru dajdia, pe care nu sunteți în stare a o plăti?

Care deputat ales până acum prin voturile voastre a cerut în dietă ușurarea vieții voastre nefericite?

Și voi, alegătorii Români din cercul Pecica, totuși și de aci înainte veți da voturile voastre partidului guvernamental, ori partidului lui Apponyi năpraznicul?

Nu, voi nu veți mai face aceasta. Voi acumă veți arăta lumii, că v-ați deșteptat din somnul, ce până acum l-ați durmit. Veți dovedi, că și voi sunteți oameni, nu vite încalțate. Veți fi Români și cetățeni, cari drepturile lor numai spre binele lor propriu vreau să le folosească, nu spre nefericirea lor.

Voi aveți frunzașii voștri în comitatul Aradului. Frunzașii aceștia cât mai curând vor ținea sfat. Acolo vor chema și pe oamenii de frunte din cercul vostru. Și toți frații împreună vor hotări, cum va fi bine să facă la alegerea, ce ne stă înainte. Se poate că frunzașii vor hotări a pune un candidat de partea noastră, dintre partidul nostru național, care să lupte numai spre binele vostru, dar nu pentru rușinea și ticăloșirea voastră, cum fac aceasta candidații celorlalte partide. Se poate însă și aceea, că frunzașii noștri vor afla, că pentru acum mai bine va fi să rămână tot Românul de omenie acasă la daraverile lui, să nici nu se amestece în trebile alegerii.

Fie una, fie alta, Românii de omenie vor asculta sfatul acelora, cari îi iubesc pe ei și nu vor asculta de aceia, cari îi urăsc.

Până va sosi sfatul acesta la cunoștința voastră, voi să stați pe pace, nici în stânga,

nici în dreapta, nu făgăduiți voturile voastre nici unuia dintre colindătorii dușmanii neamului nostru.

Așa să vă ajute Dumnezeu voue și fiilor voștri.

Mișcări electorale în cercul Pecichei. Comisiunea permanentă a comitatului Arad, va ținea Sâmbătă în 13 l. c. ședință pentru a decide asupra dispozițiilor privitoare la alegerea din Pecica.

Mișcările electorale au fost începute în cerc de Kossuthiști, cari Mercuri înainte de amiază au ținut o întrunire. Candidat însă până acumă n'au pus.

Se vestește că tinerul Gutzjar János mare proprietar, va candida cu program apponyist.

Candidatul guvernului asemenea nu e dat încă în vileag. S'a făcut o giumă cu zărele din Buda-esta, că guvernul ar candida pe Novák István, Român de naștere, jude cercual în penziune.

Față cu aceste mișcări, după cum suntem informați în una din zilele proxime se va întruni comitetul clubului național român din comitatul Aradului — fiind acesta primul prilej de a intra în activitate politică un cerc de pe teritoriul comitatului său — spre a lua hotărâre în fața alegerii

O nouă nelegiure.

Năsăud, 8 August 1904.

Sunt câteva zile de când v-am încunoștințat despre o nouă infamie a guvernului maghiar, care constă în neapobrarea dlui Dr. V. Meruțiu ca profesor substituit al liceului nostru. Atunci nu eram în deplina cunoștință de cauză, nu știam motivele pe care ministrul și bazează noua volnicie. Acum sunt în poziție a vă da deslușirile de lipsă, ca așa să ne putem face o nouă idee despre gravitatea cauzei. Dela început trebuie să spun, că aici nu e vorba numai de persoana dlui Meruțiu, ci de un drept garantat prin statutul fondurilor grănițarești, drept călcat acum în picioare. Și ca on. cetitori să fie în curat cu tot lucrul, voi espune pe scurt, cele petrecute.

Înainte cu cinci ani dl Meruțiu absolvă cu succes splendid liceul nostru, ear comisiunea fondurilor grănițarești îi votează un stipendiu de 400 fl. pentru a să înscrie la filosofie luând ca specialitate științele naturale. Aea absolvă anul prim și profesorul de naturale regretatul M. Grigoriță din cauză de morb e pus în disponibilitate înlocuit fiind cu un profesor substituit Iuliu P. oădn,

pe care comisiunea fondurilor grănițarești îl *alege an de an* fără ca el în cas de nealergie să mai aibă ceva pretensiuni. Om blăjin și supus cum se arată, nime nu crede ce gânduri negre îl frământă creierul. În vara anului trecut dl Meruțiu termină cu succes studiile universitare și cere aplicare la liceul nostru. Ca universitar dl Meruțiu a fost un conducător al tinerimei române dela Cluj, ear la Năsăud un aprig apărător al intereselor grănițarești. Principiile românești și marea dragoste față de instituțiile culturale grănițarești ce i-au încălzit inima, l-a adus pe el — ca și pe alți bravi tineri — în conflict cu ceata guvernamentalilor ciocaniști, cari condusă fiind numai de interesele lor personale, nu cruțau nimic întru ajungerea scopurilor lor josnice. Astfel a ajuns și el pe lista neagră.

În vara anului trecut comisiunea fondurilor voi să scrie concurs pentru ocuparea postului de profesor de naturale. Fișpanul și directorul suprem se opun fiindcă, susțin ei — postul e ocupat definitiv prin Prodan, acum un devolat ciocanist și maghiaron. Comisiunea fondurilor protestează contra acestei volnicii, dovedind cu acte aprobate de guvern că angajamentul lui Prodan expirase și că ei sunt în obligo față de Meruțiu.

Lucrul se trăgânează până în Septembrie trecut. Se începe anul școlastic și erau vacante trei posturi de profesori. În urma protestului comisiunii fondurilor, Prodan e transferat la un liceu de stat și acum deveni vacant al patrulea post de profesor. Voinicosul director subs. impus *Gheție*, se spărie că rămâne fără profesori, întrevine la fișpan, care apoi și concede alegerea lui Meruțiu ca profesor ajutor. Clica ciocanistă-ghetistă văzându-și planurile nimicite ear pe un devolat membru al ei pierdut începe a denunța pe Meruțiu fișpanului, directorului suprem, ba chiar și profesorilor de universitate. Prodan, înainte de a pleca spune unui coleg: *am așezat eu pe Meruțiu să poștească numai să meargă la censură*. Și așa a și fost. Faptele românești, purtarea ca universitar, cu un cuvânt tot ce a făcut Meruțiu și la Cluj și la Năsăud se știe în sus. Nebunul șovenist *Apály* îi spune în față dlui Meruțiu, că până ce va fi el profesor de universitate nu va face censura de profesor. Ba *Ciocan* — vestitul „deputat național” al Năsăudenilor — spune mai mult era că *Măria* sa e contra alegerii lui Meruțiu ca profesor la liceul nostru. Scurt, toți sunt contra lui Meruțiu și ca să-și ajungă scopul s-au folosit de cele mai mizerabile arme, au uitat însă nemernicii, că nu pe Meruțiu îl surpă ci un institut cultural românesc primejduesc. Dar astor fel de oameni ramoliți și fără conștiință puțin le pasă, căci lor numai răsbunare le trebuie. Așa stă lucrul până la ședința comisiunii fondurilor grănițarești din

April, când apoi pe baza concursului scris cu unanimitate dl Meruțiu e ales profesor substituit. Dar denunțările mizerabile și-au avut efectul, căci alegerea a fost respinsă de ministru fără motive, totodată se provoacă comisiunea a scrie din nou concurs. Pe cale privată însă fișpanul a spus că cauza neaprobării sunt *faptele românești și purtarea dlui Meruțiu ca universitar*. Și e ridicol acest motiv, că dl Meruțiu ca universitar a stat sub legile universitare și nici când nu a fost tras în cercetare disciplinară din partea forurilor universitare ear ca profesor directorul suprem a fost îndestulit cu progresul în studii și purtarea sa. Dar orî cum ar sta lucrul, ceea ce sigur și deschis este că dl Meruțiu e *jertfa dragostei sale de neam, a faptelor sale românești sevărșite ca universitar atât la Cluj cât și la Năsăud*.

În urma neaprobării d-lui Meruțiu, comisiunea fondurilor grănițarești a fost convocată Joia trecută la o ședință extraordinară. Am așteptat un bărbătesc protest dar ne-am înșelat. În liniște și fără sbuciumări s'a hotărît scrierea unui nou concurs cu termenul de 19 August a. c.; membrii comisiunii și-au încasat diurnele de 186 coroane și au plecat în... vilegiatură. Demni patroni și apărători ai drepturilor grănițarești!

Ce va urma vom vedea. Nu sunt profet, dar triste presimțiri trebuie să aibă toți cei-ce au la inimă soarta institutelor noastre. Din diferite fapte ale guvernului vedem cum un bine organizat plan de distrugere se pune în practică. Casul descris mai sus e o clasică dovadă. Nu de mult guvernul prin un ordin comunică comisiunii fondurilor că la caz când cu începutul anului școlastic nu sunt ocupate toate posturile de profesori, guvernul își rezervă dreptul de-a denumi el profesorii. Dar tot el intenționat amenă s'au nu aprobă alegerile făcute, și așa în virtutea ordinului existent per fas et nefas ne răpește câte un drept. Dar noi știm că avem statute aprobate după cari se ocărmuesc instituțiile noastre pe nici un fel de ordin ministerial nu-l poate schimba și dacă acest statut nu se respectă de ministru, oare comisiunea fondurilor a făcut ceva întru apărarea lui? E lucru firesc că dacă atacurile le primim cu capul plecat și rămânem muți și neactivi, să nu ne mirăm că în curând vom avea câte un profesor ovreu sau ungar sau chiar unguresc are să devie liceul nostru. Cu durere trebuie să spunem, că după esperințele câștigate, *actuala comisiune a fondurilor grănițarești nu e capace să stea în fața atacurilor străine*. O splendidă dovadă a neputinței și slăbiciunii aceleia și a rușinosul și desastrosul pact în cauza directoratului și a școalelor fundamentale. Că guvernul și sateliții săi se știu folosi de slăbiciunile actualei comisiuni dovadă avem noile și nume-

roasele atacuri ce a îndreptat contra instituțiilor noastre în scurt timp și pe cari le voi comunica cu altă ocaziune.

Raportor.

Inmormântarea protopopului Hălmaგიului Ioan Groza jun.

În tragedia lumească a următorilor lui Adam la care zilnic participăm noi rolanți ai actualului prezent, azistaram și în aceste zile la o tristă scenă de piesă din repertoriul inexhaustibil al nestătorniciei.

A fost mișcătoare și sguuitoare scena, căci voința caprițioasă a destinului a doborât dintre noi pe un stâlp fruntaș, și au fost dureroasă și jalnică priveliștea, căci a strîns o viețată în zenitul puterii sale bărbătești. Cine va cerca și cine va ispiți însă taina voinței eternului ocărmuitor, și cine va sfida a lui ne-strămutabile dispoziții necuprinse?!

De alta parte, noi mai toți constatând faptul, ne trezim din sbuciumări până la a doilea răsărit de soare, apoi ne redăm lor iarăși, și numai foarte puțin vor fi, cari percep glasul advertiserii: că viețata e scurtă, ear zorul după plăcerile și fala deșartă apun de-odată cu viețata noastră epigonică și numai virtutea și numele bun se perpetuiază.

Incunjurat de regrete adânci și jelit nu numai de estinsul tract a protopopiatului Hălmaგიu, ci și de largi și îndepărtate cercuri ale vieții noastre publice, au apus dintre noi protopopul I. Groza jun. în cea mai frumoasă etate a vieții, când abea număra 46 ani.

Approape de jumătate de an, o suflare rece a destinului i-au atins figura, și ființa lui consistentă a început a păli, succumbând sub greutatea unui morb ce nu iartă, până-ce în 24 v. a l. c. s'a stîns ca o luminare lină, suflată de un curent ușor.

Inmormântarea s'a făcut Lunî în 26 Iulie st. v. în mijlocul unei priveliște indioșătoare cum Hălmaგიul abea va fi mai văzut.

La orele 11 a. m. pela mijlocul liturghiei plecă din biserică conductul funebral compus din 22 preoți celebranți, cu o mulțime de popor și azistenți în frunte cu corul vocal, la casa mortuară spre a transporta la biserică corpul neînsușefit al șefului tractual.

Săvîrșindu-se aci troparele și stropirea mortului, cortegiul pleacă înapoi în mijlocul unei afliuente de public numeros ce în continu creștea mereu. Corul vocal a întonat mișcătoarele cântări funebreale, ear clopotele dela ambele

FĂNTÂNA PLÂNGERILOR*).

DE

VASILE E. MOLDOVAN.

Approape de Turda, în stînga drumului de țară ce duce spre Aiud, e „pădurea lui Mihai” iar la dreapta, peste drum, în față cu pădurea, e „Fântâna plângerilor”.

O fântână mare și bătrână, cu apă rece, — binecuvîntată de toți trecătorii, cari se opresc aci la un scurt popas.

E la poalele unui deal mai mic, mînos în toată întinderea lui, pe care, dacă te-ai urcat, străbați cu privirea câmpia romantică a Turzii, unde s'a luptat, pe vremuri, Impăratul Traian, Mihai Vodă bravul și regele munților Avram Iancu.

Din Turda până la păduricea lui Mihai, câmpia-i strătăiată de a curmezișul, în lungime de 4 — 5 kilometri, de o colină abea băgată în seamă, lungă și proporționată, abea întreruptă. Săpăturile au dovedit aci un drum de peatră, nefolosit, înțelenit.

E drumul lui Traian, care sfârșește în „pădurea lui Mihai”. Deasupra pădurii sunt vre-o 50 — 60 de morminte vechi, înțelenite. Departe de sate și de Turda. Apoi vre-o 5 — 6 cruci cufundate, — fără inscripție.

A cui să fie oare?

De câte ori trec p'aci, (și trec adeseori!) mă cuprind melancolia. Gîndurile îmi străbat în trecut și mă izbește coincidența, că în ace-

lași loc, s'au petrecut atâte evenimente, cari ne privesc.

Traian a învins pe Decebal.

Mihai a fost ucis de dușmani.

Iancu a cuprins Turda și a — grațiat'o.

La 1893, Maghiarii din Turda, vandalizează casele inteligenților Români.

Nu-i mirare, că în urma atator întemplări, Moșii se cutremură și devin moroși când li-se pomenește orașul: Turda, ca și Japonzii, când auzeau de: Port-Artur.

Prevăd încă tragedii la Turda...

Apoi gîndurile mele își iau alt drum. Approape de „Fântâna plângerilor”, e Sânt-Mihai-ul, satul unde servise moșu ca preot 50 de ani și unde mi-am petrecut copilăria mea, bogată în bucurii și în dureri sufletești.

Cât s'au schimbat toate, de zece ani încoace.

A murit și moșu, a murit și Moș Iosiv, cel mai bătrîn din sat. — Moș Iosiv, albul, gârbovul, — diacul.

Doamne, câte ne mai spunea, despre Traian, despre Mihai Vodă Viteazul, despre Iancu, despre ocele Romanilor și despre cheia Turzii.

Ce bătrîn sfînt. Plîngea când ne spunea ceva indioșetor din trecutul acestei câmpii, trecut, ce în fantazia lui de om cu puțină slovă, se îmbrăca în purpurul unei mării trecute și în doliul unui prezent întristat.

Eram băiat, tovarăș ne-exceptionat cu băieții de țeran.

Ascultam adese poveștile lui Moș Iosiv.

Și credeam cu toții ce ne zicea — ferească Dumnezeu să nu credem, că moș Iosiv multe știa,

și el le spunea bucuros toate, — dar dacă nu-i credeam, nu făcea glumă multă, lovea cu toiagul. Apoi se și supăra foc.

Cum să nu se supere moș Iosiv, când — auzi păcat, — să cuteze cineva să-l zică în față că nu crede. — Nu-i crede lui, unui moș bătrîn, nins de ani, care-i mai bătrîn decît biserică satului cu popă cu tot.

Noi nu îl credem însă de frica toiagului, nu, — Doamne ferește, noi îl credem fiindcă, — doară chiar așa a fost cum zice dînsul.

Cu toate că — de, nici eu nu mă uit tocmai cu ochi buni la acel toiag de cireș. O veche amintire nu mă lasă. O amintire „simplă, dar nu frumoasă”.

Eram în reposata mea copilărie, — pasionat trăgător de clopote.

Când vedeam că se ridică vr'un norușor peste sat, ba mi-se năzăria că miroasă a pucioasă, pe loc îmi luam doi trei soți de — principii, alergam pe întrecute în turnul bisericii, și în zădul de a mîntui satul, tongăniam până la nemurire, din plîngătoarele clopote.

Moș Iosiv era pe atunci cantor activ, (a fost și în penzie) și ca atare ne aștepta de obicei, la ușa turnului, cu toiagul în mână.

Și fără să se sfiască de sfîntul soare, care, vesel că norii nici n'au venit încoace, suridea privindu-ne, — moș Iosiv neteza grozav de blînd pe fie-care, așa pe rînd, cum ieșeam din turn, ca din strungă.

Se înțelege, că eu, — și atunci invențios, — lăsam să meargă ceilalți diletanți înainte, și văzînd cum stau „acțiile”, așteptam potolirea furtunei într'un colț din podul bisericii, și scăpam.

* Din Volumul „Raze de lună” apărut zilele astea și pe care îl recomandăm la rubrica „Literatură”.

bisericii române surorii își întreceau plângătorul sunet de aramă cu lacrimile și suspinele inimelor ce deplângeau o moarte prematură.

Pe când conductul ajunge la biserică, reprezentantul ven. Consistoriu, protopresbiterul Constantin Gurban ajunsese și dînsul cu trenul întâmpinând și dînsul în ornat înaintea altarului conductul ce intrase.

S'a început prohodul care a decurs cu o pompă demnă și mișcătoare pusă la cale și condusă cu multă competență și dibăcie de comisarul consistorial. La finea prohodului a urmat partea cea mai momentuoasă, cuvîntarea protopopului Gurban, aceasta figură oratorică binecunoscută poporului Român și pe alte cariere ale vieții publice.

N'a fost inimă care să nu suspine, nici ochi care să nu verse lacrimi. În special la eraticunile adresate Venerabilului *tata* bătîrîn a răposatului, scena a fost atât de înduioșătoare, că împreună cu lacrimile ce se rostogoleau pe obrazul oratorului, plîngea publicul întreg.

Erau 2 p. a. când cortegiul a plecat spre mormînt. În curtea dintre biserică și școală unde s'a făcut prima stare, s'a rostit al doilea discurs. Gimnaziul din Brad reprezentat prin profesorul Dr. P. Oprea, parochul Rimbaș și preotul Bogdan din Criștior, în numele corpului profesoral, prin graiul dlui profesor Dr. Oprea s'au luat adio dela șeful tractului Halmagi, vice-președinte în reprezentanța gimnazială. Cuvintele calde inspirate de o minte luminoasă a simpaticului profesor Dr. Oprea au făcut o adîncă impresie asupra publicului care l'a ascultat cu interes și dragoste mare.

Convoiul a plecat apoi petrecînd pe iubitul defunct pe calea veciniei. Sicriul a fost în ambele parcursurî purtat de preoți, cari se succedeau, ear dela oraș până la mormînt de către învățătorii cari s'au prezentat în număr mare la actul funebru spre a da ultimul onor fostului lor șef și conducător.

La mormînt s'au mai rostit două vorbiri și anume: un adio din partea preoției, învățătoriei și a poporului din tractul Halmagi rostit de preotul din Săturău T. Magier, apoi a pretorului Dr. Csiky, rostit în limba maghiară, care în numele cetățenilor și a Casinei își ia adio dela fostul ei vice-președinte.

Cununii s'au depus trei. Una a rudeniilor, alta superbă a fost a preoților și învățătorilor, ear a treia cunună frumoasă a fost a Casinei.

Inmormîntarea s'a făcut la orele 3^{1/2} după amiază, când apoi a început a se respira numărul public, care fără deosebire de naționalitate și religie ținuse a da ultimul onor regretatului defunct, pe care l-am perdut atunci când mai mari speranțe legasem de dînsul, pe

cari însă le respira de odată un vînt rece, răcolit de suflarea neașteptată a destinului. Odihnească cu sîntîș în sferile cerești! Fie-î aici pomenirea eternă!

DIN BRAȘOV.

Primum următoarele:

— 25 Iulie v. 1904.

Domnule Redactor!

Vă mulțumesc cordial, că ați avut bunăvoința a publica comunicatul meu întreg, nemutilat, fără a suprima măcar o literă din el, în prețitul d-voastră ziar nr. 139 în 24 l. c. În acelaș timp însă regret sincer, că prin aceasta am atras și asupra d-voastră fulgerile matroanei „Gazeta“ pentru ceea-ce vă cer mil de scuze.

Relativ la răspunsul venerabilei matroane „Gazeta“, apărut în numărul ei de azi, vă rog a publica încă următoarele:

După-ce în fața cifrelor reci și a afirmațiunii mele naturale și inofensive, că adecă cine-va poate fi și „mai culant și mai în conștiința datoriei publicistice“ decât „Gazeta“, dînsa află cu cale a se scuza față de cititorii ei prin nouă mutilări, bănueli, cavalierism, consecuență, logică, manieră și urbanitate dîndu-și singură calificatiunea de „organ serios de publicitate“, mie nu-mi mai rămîne nimic de combătut, mai cu seamă, că nici provocat fiind, n'am obiceiul a folosi *tactica precupețelor histerece*, cari în lipsă de argumente, țipă cât le ia gura și folosesc înjurii și batjocuri.

Față de provocarea la constatarea comisiunii sinodale, că n'aș fi purtat socotelile regiei, avisez pe „Gazeta“: parte la actualul contabil al Bisericii Sf. Nicolae, să-î arate în *Cartea de evidență a Bisericii pe 1902 Pagina 84 Intratele și Pagina 129 Eșitele „Regia proprie Sudii“*; parte la președintele actual al comitetului, să-î arate raportul despre censurarea socotelilor regiei, făcută la „Sudii“ de comisiune — cu esperți — cari le-au aflat în ordine deplină.

Primiți, Domnule Redactor, asigurarea deosebitului respect, ce Vă păstrez.

Arseniu Vlaicu.

Războiul ruso-japonez.

Despre operațiunile Japonezilor la Liaoyang nu aduce firul telegrafic nici o știre. Numai dela Portarthur vine o veste senșională, și anume, că flota rusă a părăsit

portul și la largul oceanului a primit lupta cu flota japoneză. Resultatul acestei lupte încă nu este cunoscut.

Londra, 11 August. Rușii fac mari pregătiri pentru lupta decisivă de lângă Liaoyang. Derămă stînci pentru a-și fortifica pozițiile la Amping. Trupele, cari la Mukden țin drumul generalului Kuroki, primesc în continu întăriri. Conform informațiunii lui Daily Mail, la Mukden este concentrată mare putere de oșii rusești.

Londra, 11 August. Agența Reuter raportează din Tși-fu cu datul de 11 Aug. 7 ore 30 min: Contratorpilorul rus sosit aici la 5 ore 30 min. anunță, că șeasă vase de războiu ruse, patru încrucișători și jumătate din torpilorii au reușit să scape din port. Contratorpilorul a părăsit portul seara la 10 August avînd 5 călători pe el, cari spun, că vasele ruse sunt urmărite de cele japoneze. Se așteaptă o luptă navală. Agenției Reuter îi se vestește din Tokio cu datul de ieri, că flota rusă a eșit Mercurii din port. S'a dat o luptă între ambele flote, a cărei rezultat încă nu este cunoscut.

Londra, 11 August. Flota rusă a eșit din port și la larg a avut luptă cu flota japoneză. Amănunte despre această luptă navală lipsesc încă.

Tokio, 11 August. (Oficial). Din difteritele știri din Talienvan reese, că flota rusă a părăsit ieri portul. A urmat o luptă înversunată, care a ținut până noaptea. Așa se vede că flota rusă a fost rău stricată de torpilele noastre.

— Știri mici la război. —

Kuropatkin voia chiar dela început să se concentreze la Tielin, dar, în urma stăruințelor lui Alexief la Petersburg, a fost nevoit a-și alege Liaoiangul. Astea le spune un corospondent al ziarului „Morning Post“, întors dela Liaoiang, care e de părere că odată ce s'a pierdut Haicengul, care e adevărata poziție întărită în drumul spre Liaoiang, rămînerea aci ar fi o greșală. La Haiceng se apropie munții de drumul de fer și calea ferată trece prin ei și are un loc admirabil întărit de natură. Mucden, din punctul de vedere strategic, n'are nici o valoare.

Înzădar strigau „trădătorii mei prieteni“ că eu sunt încă în turn, moș Iosiv, cunoscându-mi tactica, și neputându-se urca după mine, se prefăcea că nu-î aude și se depărta.

Odată însă, după o asemenea furtună spăiată prin tîlîngănitul nostru, mă uit pe fereastră, și ved în curtea noastră pe fratele meu, care sosisese acasă dela învățătură. Se înțelege că de astă dată eu am fost cel dintîi, care cu bucurie nepresimțitoare, am grăbit să fug acasă. Și săriam trei trepti de odată...

Însă... abea pășii afară, și furtuna, care atât de mult mă pîndise, s'a descărcat cu amîndouă mîinile asupra mea.

Atunci mi-a prezentat moș Iosiv întîiași dată toiagul său. De atunci n'am mai avut relații cu acel toiag, decât între împregiurări pacinice.

Și m'am dus înaintea fratelui meu plîngînd și supărat. Mi-a fost și rușine.

Acum însă ved că n'am avut de ce să mă supăr, de oare-ce, la drept vorbind, moș Iosiv bătuse cu toiagul său, pentru clopote, cel puțin două generații, începînd dela tatăl meu, până la nepoții moșului.

Nici de frate-meu nu mi-ar fi fost rușine dacă știam atunci, că și el cunoștea scenele aceastea din „praxă“ bine simțită...

Dar moș Iosiv știa să fie și bun. Adeseori, venea în mijlocul nostru și dacă îl rugam, el ne povestea bucurios, lucruri frumoase, de cari numai el știa.

„Ați vrea să știți, de ce se numește fântîna din drumul țării: „Fântîna plîngerilor?“ — începea el.

— Spune, moș Iosive! — Spune! —

— „Era atunci, larmă mare pe aici. Toată ziua, bătea crîncenă. Și într'una spulbera Mihai la dușmani, și ei într'una se îmulțeau. — Odată apoi, vîzînd că nu birue cu Mihai, s'o hotărît să-l omoare.

„Și l-o omorît odată, când o trimes dușmanii solie la el, și pe când el asculta ce veste îi aduc, unu o vînit pe la spate și l-o străpuns cu paloșu.

„Ear sârmanu Mihai Vodă, a murit în brațele căpitanilor săi“.

Să credeți că așa a fost, că moș Iosiv mi-a spus-o și de 10 ori, și tot-deauna pe-o formă mi-a spus-o. Apoi când ne spunea că „l-au omorât pe Mihai“, ochii lui lăcrimau. Și n'ar fi plîns el, doară, dacă ar fi minciună...

— „Și ce-o mai fost moș Iosive?“

— „Hei, dragii moșului, — mânca-v'ar moșu, da n'are dinți — o fost că, l-o luat căpitanii și l-o dus la fântîna cea de lângă drumul țării, și l-o spălat ranele de sînge, l-o îmbrăcat în julegiu, apoi l-o pus într'un sicriu, i-o aprins lumină la cap, — ca bunî creștinî, — și, încunjurînd mortu, l-o plîns o zi și o noapte întreagă, acolo, la marginea fântîni. O chemat apoi popi, de i-o făcut prohodu, apoi, tot bocîndu-î, l-o dus în țară, ca să nu-l îngroape între străini.

„Muierile și oamenii din prejur vineau mereu la fântîna asta, și-î boceau și descîntau pe Viteazu Vodă, că mult bine făcuse el, cu sârmanu popor.

„De atunci apoi, fiind-că aici l-au plîns pe Mihai Viteazu căpitanii lui, i-o zis fântîni din drumul țării „Fântîna plîngerilor“, iar Ungurii îi zic „Sóhaj kut“, — adecă, „Fântîna suspinelor“.

Moș Iosiv plîngea. Nu mai putea să grăiască de plîns.

Și eu îi înțelegeam durerea, deși abea astăzi, îl înțeleg pe deplin.

Și mă gîndesc mereu la viteazul Voevod, Mă pătrund de sfîrșitul lui duios, îl plîng, deși, pe aste plaiuri, doar șopotul apelor îl mai plînge în pacea nopților de vară.

Totuși, când trec țărani Români pe lângă „Fântîna plîngerilor“, își pleacă fruntea, îngîndurați...

— Cine știe la ce se gîndesc?

Poesii populare.

Culese de: I. Budeanu.

Bate vîntule cât poți
Pe toți din lume să-î scoți,
Cei-ce suferă de dor
Să-î înalți pe toți în nori,
În norii plîni de furtună
Ce apar de voie bună,
Între nori spăimîntători
Ce dispar cu-atîta zor.

Dorule pacoste mare,
Ducete-î numai pe Mare,
Pe Marea cea furtunoasă
Care-n lume n'are soață,
Pe Marea cea spumătoasă

Noua ofensivă japoneză începută la 31 Iulie și urmărită, de-atunci, fără întrerupere îmbrățișează tot teatrul strategic și pune în joc tot materialul dispozitiv. Înaintea Hai-Tcengului, cele două divizii care numai apăruseră la Ta-Ling, la 24 fără să joace un rol efectiv, atacau în dimineața zilei de 31 poziția Kangoualin: o parte din forțele generalului Oku se aflau pe linia dreaptă, de-a lungul cărei ferate spre Houn-Tsia-Toun și Pou-Doun-Toun; între aceste două aripi de marș, îndreptate în mod concentric, spre Hai-Tceng de cele două drumuri principale, (dela Siou-Yen și Kai-Ping), se desfășoară armata japoneză pe un front de patruzeci de km. și această desfășurare întinsă apără ofensiva corpului principal, accentuându-și eforturile de dincolo de frontul Yanchou-Keou, Dapouste, Lao-Kantzia, pe din dărăt de Kangoualin.

Pusă astfel între două atacuri, această poziție nu putea să fie apărată mult timp.

Trimisul nostru special, — scrie „Le Temps“ — ne înștiințează că a fost evacuată în seara de 1 și în același timp răspântia însemnată dela Si-Mou-Tcen a căzut în mâinile Japonezilor.

Dincolo de Si-Mu-Tcen înaintarea generală continuă; ea tinde să alunge pe Ruși dincolo de Haiceng, ceea-ce va reuși; dar acest rezultat parțial nu le ajunge Japonezilor care s'au saturat de aceste lupte de hărțuială în care cuceresc pământul bucatică cu bucatică. Ei vor o ruptură atât de pronunțată a echilibrului încât Rușii să se retragă de-odată și să nu mai poată pune piciorul nici-odată la Liaoiang.

Mijlocul lor principal ca să determine acest eveniment este ofensiva generalului Kuroki, care vizează direct Liaoiang, amenințând în același timp, prin răspântia dela Ta-Uan pozițiunea zisă de Iantzelyng (ca 2 klm. spre est de Ta-Uan) și prin drumul dela Sai-Matse, înaintea defileului U-Ku-Lin, care apără pozițiunea dela Hu-Toia-Tse. E mare sarcina forțelor rusești desemnate să aperc aceste puncte esențiale: este asemănătoare cu aceea de care se achitără atât de bine apărătorii Chipkei și soartea armatei principale afirmă tot atât de ele, cât de folositor a fost atunci eroismul corpului Radetzki armatei dela Plevna.

Se pare că retragerea Rușilor dela Sud nu s'a putut face, cum se vestise în liniște căci știri mai nouă ne vorbesc de Oku și Nodzu că ar fi atacat-o cu puteri unite. Pierderea poziției Simucen (și Tomucen) i-a lipsit pe Ruși de înălțimi, de puțința de a-și apăra flancul resăritean în vremea retragerii, iar Nodzu înaintând spre N-Vest a trebuit să taie linia de re-

tragere a Rușilor și deci să dea loc la altă luptă.

Lupta dela Kutsia s'a sfârșit prin cucerirea de către Japonezi a pozițiilor rusești la resarit de riul Langho.

Din raportul oficial japonez în privința luptelor pe drumul dela Simuceng prin Tomucen la Haiceng, se vede că lupta a fost foarte crâncenă și că Rușii aveau poziții tari dela natură și bine întărite în lunile din urmă. Totuși au fost Rușii împinși până la Haiceng.

„Daily Mail“ povestește că Rușii așezaseră 14 mine la Inkau, dar Chinezii avuseră grije să le strice, fără a li-se lua seamă; din zece câte au scos până acum Japonezii, numai două erau în stare de a exploda.

Dela Port-Arthur află (la 4 August st. n.), că Japonezii mai au de luat un singur fort și apoi vor da asaltul final. De luat l'ar putea pe dată, dar nu vor să jertfească prea mulți oameni.

Un corespondent al unui ziar american, care a stat 5 zile, în luna lui Iunie, în Port-Arthur, crede că Port-Arthurul n'ar putea fi luat cu forța, afară dacă asaltatorii s'ar hotărî a pierce cel puțin 40% din efectiv. A găsit garnizoana sănătoasă, neducând nici o lipsă și bine armată. La întărituri s'a lucrat foarte mult în timpul din urmă.

Linia de cernare, pe înălțimile dela Sichan, la 12—15 klm., de linia forturilor rusești, e așa de puternică în cât poate fi apărată ușor în contra unor încercări desnădăjduite ale Rușilor de a respinge pe Japonezii. Punctul Sukiatalin, de care s'a vorbit de curând, se află în valea râului Lunvanho, la răsărit de Port-Arthur și de bună seamă că Japonezii au căutat să ocupe, luptele cele mai crâncene s'au petrecut tot lângă Lunvanko. E sigur că Japonezii au și luat-o, neputându-o ține din pricină că o domină foruri rusești. Știri sigure descriu ca înspăimântătoare starea în Port-Arthur, care duce lipsă de toate și e plin de răniți. Dar grozăviile cele mari n'au început încă, de oare-ce Japonerii se află abia de 10 klm. de oraș. Când vor lua câte-va foruri și vor începe a bombarda de pe dealul Dragonului, atunci vor începe zilele de groază, care se vor încheie cu capitularea.

„Italie Militare“ află din Inkau că în lupta de Duminecă, Lună și Marți, (la Simuceng), Rușii au pierdut 9000—10.000 de oameni. Japonezii au cucerit 40 de tunuri, 200 de care. Două steaguri și 20.000 de puști. Înaintea de a pleca din Haiceng, Rușii au sfărâmat tunurile și au stricat muniția. — Din Londra se telegrafează că se așteaptă la Nord de Haiceng bătălia cea mai mare din aceasta campanie.

Cei trei generali japonezi vor lua parte. Kuropatkin dacă va fi bătut va trebui ori să fugă în China peste Liaoho, ori să capituleze.

Retragerea Rușilor seamănă a fugă, a nevoie ținută în ordine prin lupte la ariergardă. Se spune, ca nici odată, că Kuropatkin e bine întărit cu șanturi la Liaoiang și că primește lupia. Nu se poate hotărî, firește, de face bine sau rău; căci circula zvonuri că aripa dreaptă a lui Kuroki caută să taie calea ferată la Nord de Liaoiang, ba unii au crezut că avangarda Japonezilor e în fata Mukdenului. Dacă retragerea e tăiată — având în vedere și că Japonezii au ajuns la Anping, lucrul nu e cu neputință — soartea lui Kuropatkin e desoperată. Cu puteri inferioare trebuie să susție atacul celor trei armate japoneze, care înaintază cu mare avânt. Inkau, Niucivang, Haiceng sunt în mâinile Japonezilor, armatele lui Kuroki au ajuns de sigur până la linia ferată spre apus și poate mai departe.

Rușii lucrează în Coreea. Din Gensan și din Seul se află că se poartă ca stăpâni ai situației și că au o mulțime de partizani. În Seul au pricinuit turburări, ceea ce-a făcut să se proclame acolo starea de asediu.

Inginerii ruși și muncitorii coreani au pus în stare de-a fi întrebuințată la scopuri militare, calea de pe lângă țermul resăritean al Coreei.

„Berliner Tagblatt“ află din Tokio: „Abia acum înțelegem succesul mare al Japonezilor la 31 Iulie și 1 August. Sub comanda mareșalului Oyama au operat cele trei armate de-odată, luptându-se cu vitejia cea mai mare. Centrul sub Nodzu a ținut locul pe Ruși dela Simuceng, probabil corpul de armată al doilea, sub maiorul general Alexeef. Oku a respins pe Zarubaef dela Haiceng. Cavaleria lui Oku înaintază pe drumul dela Inkau-Niucivan, în spatele Rușilor.

În vremea aceasta Kuroki cu armata întâia sporită a împresurat aripa stângă, bătând-o cu desevîrsire și ucizând pe generalul Keller. Oștile dela Nord sunt cele mai bune ale Rușilor, din școala lui Dragomirof, corpul sosit de curând al 10, întărit prin al 17 dela Moscova. Aceste trupe au fost respinse până la Liaoyang. Cavaleria lui Kuroki se zice, că a trecut de calea ferată Liaoiang-Mukden. Japonezii au cucerit multe trofee și au făcut mulți prînși. Pierderile lor ar fi peste 2000 de oameni. Rușii peste 5000; căci se luptau eară-și în formațiune compactă, contra regulilor moderne.

Ca să-ți pregătească o casă,
Casă frumoasă de spume
Pentru-a nu mai veni 'n lume,

Pasere cu cioc subțire
De ce-mi cânti tu numai mie?
Cântă-ți cui îi pare dulce,
Glasul tău ca să-l asculte.
Că de când mi-ai tot cântat
În pat, eu nu m'am culcat!
Nici la masă n'am cinat,
Ci-am trăit tot străinat,
Străinat și spăimântat
De cântecu-ți cel turbat.

Câte stele sunt pe cer,
Până-n ziuă toate pier,
Numai una mai micuță
Păzește pe-a mea mândruță,
Nu cumva să rățăsească
Pe min' să nu mă găsească.

Vai de mine, ce n'ași face?
Ca să dau de cine-mi place;
De vr'o mândruță frumoasă
Ce 'n lume să n'aibă soață.

Ce bine mi-ar părea mie
S'o găsească pe mândra 'n vie,
În via cu strugurii
Unde-i locul dragostii.
De-ași afla-o eu i-ași spune
Cu mine să se cunune,
La vr'o umbră de cires

Ce în lume-i mai frumos
Pentru-al cununiei rost,
La vr'o umbră de fag
Să trăim numai cu drag,
Cu drag și cu voie bună
În această largă lume.

Mândră ochii tăi cei mici
Par'că nu sunt de p'aici,
Par'că i-ai furat din nori
Dela zinele surorii,
Ia-i furat, mare păcat,
Căci cu mine a-i de stat.

Trebuie ca să ți-l fur
Căci alt-cum, eu pot să mor
Numai de-al ochilor dor,
De voiu muri ce-o să faci?
Ochii tăi, cu-i o să-l lași?

Mândruță săracă ești
Mă mir cum de mai trăiești,
Eu să fiu în locul tău
M'ași ruga la Dumnezeu
Să mă scape de-acest rău,
S'au m'aș face de mărit
După vr'un frumos voinic
Care să-mi fie iubit,
De acum și până la moarte,
Să nu ne putem desparte.

Mândră cu ochii ca mura,
Dulce-ți este seara gura,
Dulce de nu ți-o pot spune,
Pentru un fecior ca mine.

Bată-te mândră pe tine,
Ce m'a bătut și pe mine
La prima noastră 'ntâlnire,
Ce-a fost plină cu suspine.

Mândră față de țigană,
Câte zile-s într'o lună,
Toate să te bată odată,
Ca să nu rămâi tot fată,
Ci să te măriți, mai bine,
Ca eu să pot ști de mine
Cum să trăiesc fără de tine...

Bate-te-ar mândruță bruma
Ca și pe mine furtuna,
Furtuna de Lună seara,
Ce mi-a făcut voie rea,
Furtuna din ceea lună
Ce mi-a stricat voia bună.

Mândră cu ochii de șoim,
Mă faci noaptea de nu dorm,
Mândră cu ochii aurii
Mă faci să nu viu la tin'.

Cucule până aleasă
Ce tot sbori la min' pe casă
Și imi cânti doina frumoasă;
Vino tu seara la mine
Ca să-ți spui eu ceva ție,
Să-ți spul ca să nu-mi mai cânti
Doina ce mi-o cântași Marți
Pe la ciasurile șapte
Ca să n'am de mândra parte,
Ș'apoi și cam pe la opt,

LITERATURĂ.

Avem plăcere a vesti pe cetitorii nostri, că am primit la Redacție un nou volum literar intitulat:

„Raze de lună“

nuvele, schițe și altele, de Vasile E. Moldovan, student universitar, și publicist dela noi.

Noul volum, care prezintă pe tinerul autor, ca pe un real talent literar, face o plăcere iubitorilor de literatură, și mai ales e remarcabil printre puținele produse literare bune ce se ivesc la noi Românii de dincoace. Am citit în fugă cele mai multe din piesele volumului, și cu plăcere o mărturisim, nu ne-am simțit desamăgiți la nici una din ele, în toate am aflat un viu spirit de observație, subiectul bine ales și rotunzit, și peste toate plutind tendința spre ideal, spre frumos, și înstrăinând sufletul cetitorului de cătră decădere, de cătră imoral și de cătră ridicol. Îndeosebi se remarcă mai multe piese, ca „O dragoste“, „Confetti II“, „Fantana plângerilor“, „Muza Română“ etc. prin spiritul sănătos național ce transpiră din ele și nobilitează inima națională a cititorului: — apoi „Din școala vieții“, „Realitate“, „Pecate“, ca memento pentru tinerii nostri aruncați de soarte între străini, spunându-le prin frumoase pilduri: grijii de voi, că ispitele orașelor mari sunt, și să nu vă ducă la peire! — duioase une-ori până la lacrimi sunt amintirile autorului rămas orfan de mic, despre mama sa și zăgrăvirea lipsei ce o simțea atât de-ades de dulcile ei mângăeri!; — pișcătoare a unor curioase ori chiar ridicole apariții din viața publică românească, sunt piesele „Confetti I“, „Bal albastru“, „Mătasa“, „Sanda și Sanda“; — ear remarcabilă și stând pe un nivel cu cele mai bune nuvele ce cunoaștem, române și străine, e piesa ce încheie volumul: „Mister Petre Comedișul“ luată din zbuciumata viață de circ și de un tragic puternic.

Scurt: stăm în față cu un volum literar, peste care nu se poate trece cu o simplă anunțare la Bibliografie, ci pe care cu bucurie îl vestim, recomandându-l spre cumpărare tuturor familiilor române.

Să se observe un lucru: Acesta e al treilea volum literar, cu care dl Vas. E. Moldovan se prezintă publicului nostru, deși d-sa e om tiner, doar nici de 24 ani. A publicat încă volumul „Meteor“, roman, epuizat tot, apoi „Dușmănie“, mic roman, bun, din care mai are exemplare nevândute, — dar prin volumul acesta de „Raze de lună“ d-sa se ridică mult peste celelalte două,

e un evident progres. Și vrednic de spriginul publicului.

Mai ales suntem datorii a-i cumpăra cartea, că dl Moldovan se află închis în temnița din Cluj pentru procesele d-sale politice (e la un loc cu părintele I. Moța) și având să mai stee mai multe luni în prinsoare pe spesele sale.

Noi îl recomandăm cu toată căldura.

„Raze de lună“ costă cor. 1.60 (80 cr) cu porto cu tot; „Dușmănie“ 1 cor. Bani — ne fiindu-i permis a-i primi în temniță, — se trimite la: Admin. „Libertatea“ în Orăștie (Szászváros), care îi primește din încredințarea autorului, și trimite, cât îi e de lipsă pentru traiu, la mai marii temniței.

Rugăm să se colecteze în toate orașele abonamente la numitul volum și bani să se trimită la adresa dată, de unde se expediază îndată cărțile francate.

Ca execuție tehnică volumul se prezintă foarte draguț: tipar curat, ceteț, variat, făcând onoare artei tipografice române dela noi. A apărut în „Tipografia Nouă“ (a foii „Libertatea“) din Orăștie. Spicuitor.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 12 August 1904.

— Concert simfonic în Sinaia. Duminecă, a avut loc în sala Riegler un concert simfonic dat sub conducerea maestrului D. Dinicu. La acest concert au dat binevoitorul lor concurs distinsul violist d. G. Enescu și dl Leon Moreau, pianist din Paris. S'a executat de d-nii Enescu și Moreau o sonată pentru pian și vioară de Gabriel Fauré, puțin cunoscut la noi. Execuția a fost destul de bună, deși executanții păreau a fi oboșiți. Publicul a aplaudat în mod călduros pe distinsul Enescu, care a fost nevoit să execute o poloneză de Wieniawsky, cu talentul său cunoscut tuturor celor ce au avut fericirea să-l asculte. Orchestra condusă de maestrul Dim. Dinicu, a executat cu adevărată măiestrie Egmond de Bethoven și Per-Gynt, suită de Grieg.

În sală un public enorm. Multă lume a fost cu adevărat măhnită că nu mai putea găsi nici un loc. Mulți au fost nevoiți să stea în picioare. Artiștii au fost aplaudați cu multă căldură de întreaga sală.

M. S. Regina a ascultat concertul dela aparatul instalat în castelul Peleş.

— Pentru Ștefan Vodă, este titlul unui foarte reușit număr festiv apărut în R.-Sărat cu prilejul serbării lui Ștefan-cel-Mare. Numărul,

publicat cu concursul primarului de R.-Sărat, dl V. Pella, și al D-lui D. Munteanu-Rimnic, profesor, conține o foarte bogată literatură, de ocazie, aleasă din scrierile celor mai de seamă autor români.

Extragem și noi frumoasa proclamație a lui Ștefan-Vodă cătră Brăilenii și Buzoenii, în 1481, cu trei luni înainte de a veni în contra lui Tepeș-Vodă:

„Io Ștefan cu mila lui D-zeu, Voevod și Domn al întregii țări a Moldo-Vlachiei, scrie Domnia mea tuturor boierilor mari și mici, și tuturor judeților, și tuturor săraoilor, dela mic până la mare.

Și după aceasta așa să vă fie în știre: că am luat Domnia mea pe lângă mine pe fiul Domniei Mele, Mircea Voevod, și nu-l voi lăsa dela mine ci voi stăru pentru binele lui, ca și pentru al meu, eu însu-mi cu capul meu și cu boerii mei și cu toată țara mea, ca să-și dobîndească baștina sa, Țara Românească, căci îi este baștina dreaptă, cum Dumnezeu știe, și cum voi singuri bine știți.

Deci vă grăesc vouă: în ceasul în care veți vedea această scrisoare a Domniei Mele, în acel ceas să vă întoarceți îndărăt la locurile voastre, fiecare pe unde a-ți fost și pe unde ați șezut mai înainte, cu tot avutul vostru, cât va avea fiecare, și să vă păstrați avutul și să arați pe unde a-ți arat și mai înainte, fără nici o așa grijă și fără nici o frică sau temere. Căci așa să știți: nu mă gândesc să vă fac nici un rău și nici o pagubă, ci vă veți hrăni și veți trăi în pace. Așijderea, cine vrea să vie la Domnia Mea și la fiul Domniei Mele, Mircea Voevod, îl vom milui pe unul ca acela și-l vom hrăni și-l vom cinsti.

Și pentru aceasta este credința Domniei Mele și credința boierilor Domniei Mele, mari și mici.

Scrisă în Târgul-de-jos (Roman), Martie 15. Pe față are și adresă: „od Bușeu i od Rivmik“ în moldoveneste.

(Din Documente și Regeste, de I. Bogdan).

— Trofee istorice. Regimentul rusesc dela Wyborg are între trofeele sale trimbiți de argint, ce i-s'au dat pentru bravura cu care a lucrat la luarea Berlinului la 1760.

— Cursul pedagogic din Deva. Ni se scrie:

Între alte cursuri ce guvernul deschide în fie-care an pentru învățătoria rurală din patrie, precum cursuri de economie, pomărit, vierit etc. în acest an Ministrul de culte și instrucțiune publică a dispus ținerea a 8 cursuri academice pentru învățători în unele din ele mai însemnate centre ale țării pe interval din 11—31 Iulie.

În acele cursuri s-au predat cunoștințe din pedagogie, psihologie, literatură și istorie, fizică, economia națională ș. a.

Un astfel de curs s'a ținut și în Deva. La acesta au luat parte 34 învățători. Aci și-au dat întâlnire diferiți învățători: din Tatra, Torontal, Bistrița, Năsăud, Moșon, Brașov, Pojon, Timiș, Ung, Arad, Solnok, Odorheiu, Csik, Szepes, etc. etc.

După naționalitate ei au fost: români, maghiari, nemți (svabi sași), slovați, rușeni, ovrei.

Cursul s'a ținut în localul preparandiei de stat unde participanții la acest curs au avut întreagă prevederea în mod gratuit. Directorul preparandiei Dl Boga Károly și-a dat toată silința, ca aceștia să fie cât se poate de mulțumiți.

Deosebită recunoștință și-a câștigat Dl director atât pentru interesul ce l-a arătat, ca ascultătorii cursului se fie bine serviți, cât și pentru afabilitatea și considerația ce a arătat-o față de aceștia.

Pe timpul cât a durat cursul a pus, pe lângă altele la dispoziția lor și sala de lectură cu biblioteca institutului și ziarele societății de lectură.

Profesorii însărcinați cu predarea studiilor: Kolumban Samu, Kuzáila Péter, Dr. Krenner Miklós, Hajtmán Pal și Tángl Endre asemenea merită toată recunoștința pentru zelul cu cari și-au știut face datorința, desvoltând un material vast într'un timp scurt de 20 zile, precum și pentru modul amical de care au fost împărțșiți ascultătorii cursului din partea lor.

La prelegeri a asistat în mai multe rânduri inspectorul reg. de școale din com. Hunedoarei, Réthy Lajos, ear Dr. Gőöz József, redactor la „Néptanítók Lapja“ din Budapesta, un bun pedagog maghiar, în 2 ore a tractat despre „metodul

Cum imi cântași de cu foc?
Ca să n'am nici un noroc
De mândra ce o cunoșc.

Cucule pană frumoasă
Nu-mi face inima coasă,
C'apoi inima mea bună,
O să-ți taie peana sură,
Ș'apoi n'o să poți sbura
Altuia de-a mai cânta
Și să-i faci inima rea,
Veți sta pe loc supărat
Ca și eu când m'at cântat.

Sburătoare rëndunică,
Dute la a mea mândrucă,
Și-i spune din partea mea
Să nu m'aștepte acuma,
Căci ș'asa nu pot să fac,
Pân' la ea ca să mă duc,
Nu o să merg pân' la toamnă,
P'atunci poate va fi doamnă,
Doamnă 'n cap cu pălărie
Pentru-ca să-mi placă mie,
Și coala cu părazor
S'o iubesc eu până mor.

DOINĂ CĂTĂNEASCĂ.

de: SAVA Ș. DEMIAN.

Frunză verde de măr dulce
Mâne poimâne m'o duce,
M'o duce Neamtu cătană,

Pe trei ani și zece zile,
Să nu viu mândră la tine.

M'o duce și m'o jura
Pe crucița steagului
Pe credința Craiului;
Să nu calc poruncile,
Săracii răgușile.

Și-o jura să fiu jurat
Să nu vin noaptea prin sat,
Pela prietini și feciori
Și la fete 'n șezători
Unde-i iarna locul lor.

Leliță albă la față
Vin'o la noi dimineată,
Și-mi sărută buzele
Căci plec cu răgușile,
La 'mpératu 'n cătănie,
Drept pe tri ani la robie
Să n'aud mândră de tine.

Foae verde de mohor
Lasă-mi bade al tēu dor,
Să-l păstrez la sinul meu,
Până vini din cătănie,
Să nu te despartii de mine
Nici cu mintea nici cu dorul,
Ba, nici chiar noaptea cu somnul.

phonomimic“, cel mai nou metod pe terenul pedagogic.

Acest metod a fost făcut cunoscut ascultătorilor cursului mai în detalii în școala de aplicație a institutului.

„Metodul phonomimic“ e chemat să facă o mare schimbare pe terenul învățământului, fiind el cel mai bun metod pentru învățarea cetitului și scrisului în școala elementară.

Institutiile noastre pedagogice și învățătoria noastră va face bun serviciu școlii, ocupându-se de acest metod. Primul abc. maghiar din patrie care predă după acest metod cetitul și scrisul, e cel compus de doamna Tomesányi-Czukrasz Roza.

Învățătorii din patrie, adresându-se prin o simplă carte poștală la librăria Lampel Róbert în Budapesta, îl primesc gratuit.

Modul de tratare al noului metod se poate afla în opul „Phonomimikai előgyakorlatok“ edat în tipografia Vitéz A. din Cașovia. Prețul acestui metod e cor. 2.70.

Sub durata cursului ascultătorii lui au făcut sub conducerea profesorilor Kolumbán Samu și Kuzilla Péter mai multe excursii în com. Hunedoarei, care prezintă atâtea reminiscențe din trecutul glorios al poporului nostru.

În fine nu pot întrelăsa se nu amintesc și aceea, că deși ascultătorii cursului au fost de atâtea naționalități, între ei s'a observat cea mai perfectă armonie.

Seriositatea și buna înțelegere n'a fost prin nimic conturbată, așa că la încheierea cursului fie-care s'a depărtat cu cele mai plăcute suveniruri. S.

— **Analfabeții din Italia.** Cu ocaziunea discuțiunii legii propuse de ministrul Orlando, s'au publicat în Italia statistici interesante asupra celor neștiutori de carte din Italia.

Astfel în anul 1872 erau 68.87%; în 1883 erau 61.94%, și în 1901 erau 48.49%.

Piemontul și Lombardia sunt provinciile unde se găsește numai 17—20% neștiutori de carte; pe când Basilicata și Calabria au dela 70 până la 80%.

Rezultă de aci că în provinciile mai puțin prospere și supuse mai mult clerului, analfabeții sunt mai mulți.

Legea Orlando nu va modifica mult aceste statistici. Ea obligă comunele să instruiască copiii lor până la etatea de 12 ani începând dela 9 ani. Obligațiunea aceasta nu există decât pentru comunele cari au mai mult de 4000 locuitori.

Italia dispune de un fond pentru școlile de 78 mil. pe an, dintre cari 64 milioane le dă comunele și 14 statul și provinciile.

Vine cam 250 fr. pe cap de locuitor, pe când în Suedia și Franța vine cam 7—9 franci pe cap de locuitor.

Iată niște cifre comparative; la o sută de conscriși vin:

In Franța	4.32	neștiutori de carte.
„ Suedia	0.05	„ „ „
„ Italia	32.61	„ „ „

— **Infamia unui ziar muscălesc.** „Gazeta de Moscova“ îndeamnă pe Ruși, să nu dea iertare Japonezilor ce-i vor cădea prinși. Ziarul zice: „Când ne luptăm cu Francezii civilizați, Suvarof a poruncit adesea: „Nu dați ertare“. Nu era cruzime nici barbarie — așa cerea trebuința. Acuma aceeași trebuință ne impune măsura lui Suvarof, față cu un popor pe jumătate sălbatec și barbar ca Japonezii. (!!) În războiul cu Japonezii suntem ca un om atacat de o viperă. Nu e de ajuns să sperii și să alungi șarpele în tufe, ci trebuie să-l uciți. Așa să facem. Fie c'o protesta sau nu Anglia și întreaga plutocrație. A încărea Rusia cu mii de prinși Japonezi, cari să ne aducă holera și tifosul, poate fi lucru umanitar, dar ar fi foarte neînțelept. Lozinea noastră să fie: „Nici un prins și nici o ertare“.

— **Nihilisti și Țarul.** Din Londra se vestește, că corespondentul ziarului Times are informații din izvor autentic și demn de toată încrederea, că revoluționarii ruși au trimis Țarului o declarațiune, în care spun, că nu pe Țarul îl consideră ca opresorul suprem al poporului, și că prin urmare nu vor să atenteze la viața lui. Declară însă, că cu atât mai inversunat vor porni lupta împotriva ministrilor și sfetnicilor săi, cari sunt în primul rând răspunzători pentru sistemul de oprimare, în a cărui serviciu s'au pus. Pe acestia nu-i vor crața, din contră se vor nizuși să diminueze cât de bine numărul micilor despoți

ai Rusiei. — Cine știe ce au avut de gând nihilistii cu această declarație! Nu cumva au voit să facă pe Țar să creadă, că d'aci înainte n'are de ce se mai teme de atentate, ca în chipul acesta devenind mai puțin precaut și băgător de seamă, să cadă odată în cursa întinsă chiar de cei-ce acum îl asigură despre „buna voință și grația“ lor pe desperatul autocrai, care este păzit ca pasărea de aur din povești cu negrul împărat.

— **Încă o jertfă!** Ni se scrie din Reghinul săsesc:

Di Teodor A. Bogdan înv. în Bistrița, sosind azi în 10 August în Reghinul săsesc pentru a lua parte la petrecerea de vară, pe când să află în „Hotel Central“ la prânz în societatea vărului său Florea I. Bogdan inginer, a intrat în hotel sublocotenentul de jandarmerie Kertész, care văzând pe o masă vre-o 7 ex. din broșura: „Stefan-cel mare“ tradiții, legende, balade, colinde ș. a. culese din gura poporului de Teodor A. Bogdan și apărute în editura Ciurcu Brașov, le-a luat; iar pe învățătorul Bogdan la escortat între 4 jandarmi, prin piața plină de lume, fiind zi de târg.

Dus la poliție a fost băgat în un vachzimmer unde i sa luat naționalul. După aceea a fost lăsat pe picior liber, ear cărțile au fost reținute.

Ce va mai fi și asta?

Ce zile au ajuns compatrioții noștri, că se tem și de colindele lui Ștefan.

— **Tot Români vom rămânea.** Sub acest titlu primim dela un brav țeran din Săturău, Traian Babuța șirele următoare pe cari la rugarea lui le publicăm neschimbate:

„Vă fac de cunoscut, că și eu ca Român adevărat și iubitor de neamul meu românesc, voiesc a Vă scrie vre-o câte-va și despre proiectul D-lui ministru de instrucțiune publică Berzeviczy, care lovește în școlile noastre cu o lovitură șovenestă. Apoi ce gândește dl Berzeviczy că noi țeranii Români atât suntem de nepricepuți, în cât să nu știm ce însemnează lovitura lui cea șovenestă, care lovește cu toporul ușile școlilor noastre și vrea să le spargă și să intre cu sila în lăuntru.

Noi încă îi spunem verde în față, că ce însemnează lovitura lui cea nebună, el însă vrea să ne facă pe noi pe Români unguri pentru-că atunci de bună samă îl vor gratula colegii lui cei cu burtele largi și nepline. Și apoi el va fi cel mai vestit om în Ungaria pentru că au înmulțit unguri fără de veste. Noi îi spunem d-lui Berzeviczy drept, că suntem cetățeni adevărați, care ne iubim patria și neamul nostru dar unguri nu vapoate face din noi nici când batâr să deie cu capul tot de păreți. Chiar și dacă ne va răpi dreptul școlilor noastre, noi tot Români vom rămânea. Cunoaștem noi politica șovinismului maghiar, căci acest scop are politica lor, de a ne opri să nu mai învățăm dulcea noastră limbă românească dar aceasta nu va fi nici când. Pot domni unguri face politică și de amu o mie de ani, căci noi tot Români adevărați vom rămânea.

T. B. Săturău.

— **Din Poiana Sărată (comit. Treiseaune).** Din această comună aproape curat românească așezată în Săcuime ni-se vestesc lucruri triste. Sărbătoarea străveche a mocanilor ce să ține în fie care an la Sfântul Ilie a fost pătată de o rușine. Danțul a ținut șase zile într-una și străinii în număr mare, mai ales din România au alergat să admire jocurile flăcăilor noștri sprinteni și voinici. Armonia acestor serbări românești a fost însă turbată de mai mulți flăcăi rătăciți, cari după indemnul lor au cerut lăntarilor să cânte *ciardașul* unguresc. Ei cu toate protestările cător-va tineri inimoși au jucat acest joc, bătându-și joc astfel de străbunii lor, de haina românească ce-o poartă și de limba strămoșească. Ceea-ce este mai dureros în toată afacerea, este faptul că nu din vre-o condescendență pentru oaspeții străini, cari au avut tactul de-a se mulțumi cu jocurile românești, ci cum am spus după cererea *flăcăilor români* s'a jucat *ciardașul*.

Iată numele acelor feciori, cari și-au bătut joc de neamul lor: George Furtuna, George Ardelean, Nicolae Furtună, Nicolae Pascalin, George Manea, Nicolae Ungureanu; din inteligență elevul de școala militară Ioan Minișca încă a luat parte la joc. Oare viitoarea maghiarizare a școlilor noastre militare să-și arunce de pe acuma umbra efectelor sale triste? Singur numai dușmanii noștri vor avea bucuria de a fi virtiți între noi zizanie sperând să vază în curând și ultimul sat curat românesc din comitatul nostru căzând pradă descompunerii și maghiarizării. Rușine lor! Gh.

— **Savant japonez în Budapesta.** Zilele astea capitala noastră va avea un oaspe interesant, un savant japonez, cu numele *Dr. Iamakava*, profesor la universitatea imperială din Tokio. El se află acum în călătorie de studiu, și astfel a venit și la Budapesta să vadă întreprinderile și stabilimentele industriale mai mari din capitală.

— **Boala minerilor din Transvaal.** D. Boucharde a prezentat Academiei din Paris, în numele profesorului Thomas Oliver, un interesant studiu anatomico-pathologic și clinic asupra „alterațiunilor plămânilor“ pe care le-a observat la minerii din Rand (Transvaal).

Aceste desordini, afară de „pneumoconioses“ sunt datorite acțiunii cărbunelui și siliceii.

Autorul discută în lucrarea sa relațiunile cari există între aceste alterațiuni și tuberculoza.

— **Cărți de corespondență noi.** Se vestește, că în cu rënd vor fi puse în circulație noi cărți de corespondență. Ele se vor deosebi de cele de acum numai în atâtea, că pe partea adresei va fi o rubrică și pentru numele și adresa adresantului.

— **Moară arsă.** Din Oroșháza se vestește, că Marți pe la 11 ore noaptea s'a aprins moara de acolo din cauze încă necunoscute, arzând și 1200 măști de grâu, o cantitate mare de ulei și făină. Dauna trece peste 100.000 coroane. Moara a fost asigurată în 80.000 coroane. Este a se mulțumi încordării fără seamă a pompierilor, că nu s'au aprins și edificiile laterale acoperite cu trestie. Fiul proprietarului a intrat prin foc și fum în edificii să scape barem cassa; la eșire l'a lovit o flacăra, care l'a pîrjolit așa că acum se sbate între moarte și viață.

— **Inscrierile la universitatea din Budapesta.** pe semestrul I al anului școlar 1904/5 în 1 Septembrie, și se fac în fie-care zi dela 8—12 ore a. m. la quertura universității.

Struguri pentru masă se află de vânzare la George Dîrlea din Gașca (u. p. Világos.) Soiurile celea mai frumoase de struguri, prețul unui kigr. în loc 40 fil. porto și coșară plătește cumpărătorul, mai puțin de 5 și 10 kigr nu se trimite.

Convocare.

„Reuniunea învățătorilor români dela școlile populare confesionale ortodoxe din protopopiatele: Arad, Chișineu, Șiria, Boroșineu, Buteni, Radna și Halmagiu,“ va ține adunarea generală a XIV-a în Șiria (Világos) Lună și Marți după Sf. Maria-mare la 16/29 și 17/30 August a. c. la care invităm pe toți membrii, binevoitorii și sprijinatorii cauzelor noastre culturale.

PROGRAMA:

I.-a Sedință.

1. La 8 ore a. m. participare la serviciul Dumnezeesc.
2. Cuvânt de deschidere.
3. Apel nominal.
4. Presentarea rapoartelor.
5. Esmiterea comisiunilor censurătoare.
6. „Psihologia revoluțiunilor“ disertațiune de Ioan Costa, prof preparandial.

7. „Sărăcia și avuția“ disertațiune de George Purcariu contabil consistorial.

II-a Ședința.

8. „Cugetarea și instinctul la animale“ prelegere de Nicolae Mihulin, prof. preparandial.

9. „Capacitatea școlii în activitatea sa“ disert. de Teodor Cherechian învățător în Galșa.

10. „Noi învățătorii și poporul nostru“ disertațiune de Dimitriu Micu inv. în Șeitin.

11. „Chestiunea pedepselor corporale“ dis. de Pavel Dirlea învățător în Boroșineu.

12. „Cum să se propună religiunea în școala populară“ disertațiune și prelegere practică de Liviu Dublea învățător în Hodiș.

III-a Ședința.

13. Raportul general al comitetului și rapoartele funcționarilor.

14. Referada comisiunilor.

15. Propunerii și interpelări.

16. Alegerea locului și fixarea timpului pentru adunarea generală următoare.

17. Exmiterea comisiei autentificatoare.

18. Încheierea adun. generale.

Arad, din ședința comit. ținută la 25 Iunie (8 Iulie) 1904.

D. Popoviciu,
secretar.

Iosif Moldovan,
vice-președinte.

Spre știri și acomodare.

1. Participanții sunt rugați a se înșinua de timpuriu pentru cuartir și banchet la adresa dlui Alexiu Doboș învățător în Șiria (Világos).

2. Plecarea din Arad, sub conducerea președintelui și a comitetului, va fi Duminecă în ziua Sfeiei Mării-mari la 4 ore p. m. Spre a putea satisface cu demnitate pregătirile ce să fac întru întimpinarea reuniunii, rugăm a se înșinua toți participanții cu 1/2 oră mai înainte de plecare, în sala de așteptare dela gara din Arad.

3. După sosire se va face încuierarea, ear la 8 ore seara se vor înșinua participanții la o serată de cunoștință.

4. Pentru bilete de călătorie cu favor e a se adresa la domniul președintelui din despărțământ, eventual la vice-președintele Iosif Moldovan director școlar în Arad.

5. Aflăm de bine a accentua și aici că Lună seara, în ziua primă a adunării generale se va aranja în onoarea și în favorul reuniunii: concert împreună cu petrecere de joc. Programa se va publica în ziare, ear invitații speciale nu se trimit.

Cu provocare la §-ul 41 din statute, prin această convocăm adunarea generală a despărțământului Bocșa a „Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului român“ pe 4 Septembrie st. n. la 10 ore a m. în comuna Tirova la carea P. T. Domniul membrilor precum și alți iubitori și sprijinitori ai culturii poporului român sunt invitați a lua parte.

PROGRAMUL ADUNĂRII:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărțământului.

2. Raportul anual al comitetului.

3. Censurarea socoșilor.

4. Stabilirea bugetului pe anul viitor.

5. Disertațiunii.

6. Alegerea biuroului și a comitetului pe un nou period de 3 ani.

7. Alegerea a două delegații pentru adunarea generală a Asociațiunii.

8. Propunerii.

9. Distribuirea de cărți folositoare între popor.

10. Închiderea adunării.

Bocșa-Montană, 10 August 1904.

Dr. Aurel Oprea,
directorul despărț.

Ioan Marcu,
notarul despărțământ.

ECONOMIE.

Arad, 12 August.

Foamete în comitatul Sibiu! Bine înțeles, însă, nu din cauză că n'ar mai fi bucate, ci din motivul că speculanții, sau mai bine sfârșarii nu voesc a vinde, pentru-că nu sunt mulțumiți cu

50—60 de bani la măsură câștig. D-lor pretind urcarea porumbului la 20 cor. hectolitr, și cu drept cuvânt pentru-că, porumbul cumpărat în 12 Iulie cu 10 cor. hectolitrul azi în 26 Iulie îl pot vinde cu 16 cor. 50 bani, și dacă tot așa merge peste 4—5 zile își vor ajunge scopul.

Și de unde această mare urcare, din lipsa unui neguțator cu bani și om cinstit, care să vîndă cu 10 procente câștig, iară nu ca speculanții noștri, care cer 100 procente câștig curat.

Dacă s'ar ivi un atare neguțator, ceea-ce este tare de dorit, fie el nu numai Neamț, Maghiar, sau Jidan, dară chiar Armean, numai se vîndă cu preț convenabil, acesta ar tăia tot gustul de mare câștig, al sfârșariiilor mărginenii, cari cu 5—6 sute de coroane, vrea să sucească lumea ca din șirub.

Se amintesc un caz!

În iarna trecută, neguțatorii mărginenii ridicase prețul porumbului la 12 cor. 50 bani hectolitr, și s'ar fi urcat mult mai sus, dacă nu venea un neguțator jidan, care vindea porumbul în Săliște și Merceurea cu 8 cor. la hecto, o faptă atăta de creștinească, n-o putem trece cu vederea, fie ea sevrșită de ori cine.

În speranță că se va găsi un oare care neguțator cinstit, care să ne aducă și nouă bucate, semnez prețurile curente din piețele Săliște și Poiană, în următoarele și anume: Cucuruzul este dela 16 cor. 50 bani, până la 17 cor., grâu dela 18 cor. până la 20 cor. hectolitr.

Poiană, 26 Iulie 1904.

S. S. C.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

I. C. preot Tolvadi. Am primit în 29 Iunie a. c. zierele am expedit.

G. B. neguțator, Oravița. Am primit 10 cor. ca abonament pe al II-lea sem. 1904.

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Ciacovana“ în Ciacova publică concurs pentru ocuparea postului de contabil.

Salar anual 1200 Cor. locuință în natură și tantiemă statutară.

Cei-ce doresc a reflecta la dobândirea acestui post au a documenta, cum-că au absolvat școala comercială cu examen de maturitate; să poseadă limba română, germană și maghiară perfect în vorbire și scriere.

Rugărilor sunt a se adresa D-lui George Breban directorul institutului și mare proprietar în Ciacova până inclusive 15 Septembrie st. n. 1904.

Numai cei cu praxă de bancă vor fi luați în combinație.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți a se presenta în persoană la directorul subsemnat după împrejurări.

Ciacova din ședința direcțiunii ținută în 23 Iulie 1904.

315 1—3

George Breban,
director.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Nouă prăvălie de piele!!!

Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștință a p. t. public, că sub firma

Bineth Ignăcz

am deschis în Arad, *Vörösmarty-utca 1 sz.* o prăvălie de

piele, articoli de ghet.

Activitatea mea prin prăvălii mai mari din loc în decurs de 17 ani m'a îmbogățit cu experiențe, așa încât cum pot satisface pretenșiunile călcianarilor și pantofarilor atât din loc cât și din provincie.

În asortimentul meu bogat arangiat se află toți articoli apartinători branșei mele.

Piele șevro și box americane cele mai fine, tâlpi Soudan kalf și vaches de prima calitate.

Cu deosebită atențiune am aranjat depositul meu cu toți articoli și sculele necesare: calapoduri, ată pentru călcianari, mătăsă de tivit, cari stau totdeauna la dispoziția publicului cumpărător.

Am arangiat mai departe și un local provăzută cu mașini moderne pentru croitorie, unde se pregătesc după măsură din materia cea mai bună lucrurile cele mai fine de ghet.

Când recomand atelierul meu binevoitorului sprigin al on. public, garantez totodată și efectuarea promptă și cu îngrijire a comandelor ce se vor face.

323

Rămân cu deosebit respect:

Bineth Ignăcz.

2917 tkvi. szám/1904.

Arverési hirdetés kivonat.

Az aradi kir. törvényszék, mint tkvi. hatóság közhirre teszi, hogy Dr. Iszprávník Sever mint az Aradmegyei gyámpezár engedményesse végrehajtónak Pantye Floriza férj Mocz Togyer-né végrehajtást szenvedő elleni 517 kor. 80 fillér tőkekövetelés és járíranti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék területén lévő Kurties Községben fekvő a kurtiesi 313 sz. tkjvben A 6.17—21 sor, 360, 1539, 1911, 1994, 2328, 2564. b. 2. hsz. alatt felvett ingatlanból Mocz Togyer-né Mocz Floriza után öröklés folytán kiskoru Mocz János és Szofát illető 1/12-ed rész jutalékára az árverést 917 Kor. fillér ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1904 évi október hó 12-ik napján délelőtti 9 órakor Kurties községében megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10 %-át vagyis 91 Kor. 70 fillért készpénzben vagy az 1881. LX. t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 évi november hó 1-én 333 sz. a. kelt I. M. rendelet 7 §-ában kijelölt óvadékképes érték papírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Aradon 1904 évi Iulius hó 3 napján.

A kir. tszék. mint telekkönyvi hatóság.

Aknay,

Nr. 328

kir. tszéki bíró.

4052 tkvi. szám 1904.

Arverési hirdetés kivonat.

A borosjenői kir. járásbírószág mint telekkönyvi hatóság közhirre teszi, hogy Zsurkoy Mikulae barakonyi lakosnak, Belle Inon gyám által képviselt kiskoru Dregus György, mint néhai Dregus György örököse barakonyi lakos végrehajtást szenvedő elleni 122 korona tőke követelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte. — minek folytán az aradi kir. törvényszék és a borosjenői kir. járásbírószág területén fekvő és a barakonyi 123 számú telekjegyzékben A 113—5 sor (259—260), 925, 861 és 1531 kv-szám alatt foglalt, beltelek és szántóföldek 1414 korona kikiáltási árban az 1904 évi szeptember hó 22 napján délelőtti 10 órakor Barakony községében megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladatni u. m.

1. Ha a kikiáltási áron felüligéret nem tétetik, — az elárverelendő ingatlan a kikiáltási áron alól is elfog adatni.

2. Arverelni kívánók tartoznak az ingatlan becsárának 10 %-át vagyis 141 kor. 40 fillért készpénzben, vagy az 1881 november 1-én kelt 8333 száma igazságügy ministeri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes érték papírokban a kiküldött kezéhez letenni; — vagy az 1881. 60. sor. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

3. Vevő köteles a vételért három egyenlő részletben és pedig — az első az árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, — a másodikat ugyan azon naptól számított 30 nap alatt, — a harmadikat pedig ugyan azon naptól számított 45 nap alatt, — minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 6% kamatokkal együtt. — szabályszerű letéti kérvény kapcsán az 1881 évi december 6-án 39425. I. M. szám alatt kelt rendeletében előírt módon a n-buttyini kir. adóhivatalnál mint bírói letét pénztárnál befizetni.

A bánatpénzt a bíróság az utolsó részletbe fogja beszámítani.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbírószág telekkönyvi hatóságánál, Barakony, Apáti és Somoskesz községek eljárásságánál meg tekinthetők.

Borosjenő, 1904 évi június hó 5-én.

Kir. járásbírószág mint telekkönyvi hatóság.

329

Székel, kir. albiró.

Editor-proprietar: George Nichia

Redactor responsabil: Ioan Russu-Sirianu.

Nou magazin de mobile în Arad.

Szabadság-tér 17. szám.

Am onoare a aduce la cunoștința p. o. public, că azi am deschis în Arad **un magazin de mobile** sub firma Improtocolată a lui

FISCHER J.

care magazin este filiala magazinului de mobile din Timișoara, existent deja de 28 ani.

În urma principiului meu, a experiențelor mele multiple câștigate și a capitalului de circulație suficient mă aflu în poziția plăcută să satisfac tuturor cerințelor on. public pe deplin.

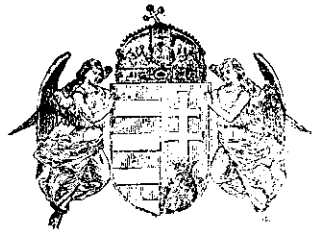
Când îmi iau voia a recomanda noua mea întreprindere prețiosului sprigin al on. public, promit că voi nisui să binemerit de încrederea binevoitoare a on. public prin serviciu prompt, prețuri culante și marfă indigenă de calitate inexceptionabilă.

312

Cu deosebită stimă:

FISCHER J.
măestru tapiesier.

Premiat cu medalia cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896.

Turnătosia de clopote

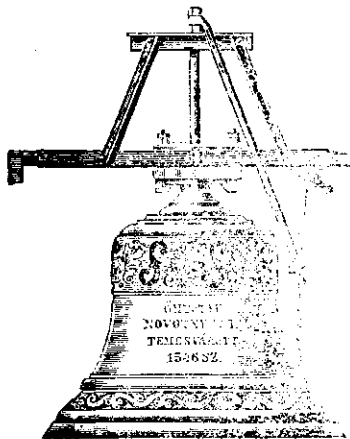
și fabrică de scaune de fer pentru clopote

a lui

1035 40-52

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor noi, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, prevăzută cu adiustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt prevăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura

S și pentru aceea su un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, sau că un clopot patentat de 327 klg. este gale în ton unui clopot de 461 klg. patent după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadiustarea clopotelor vechi cu adiustare de fer bătut, — ca și spre turnarea de toate de metal

Preț-coranturi ilustrate se trimit la cerere grătit și franco

PUMPE DE VIN

reg. ung. priv și țevi de gumi calitatea cea mai bună.

Din cilindrul pompei se scurge vinul până la cel din urmă strop, ear sâmburii de struguri, coaja și alte părți necurate se îndepărtează numai de cât, prin asta pompa nu se strică și nici vinul nu se poate strica. Pentru funcționarea pompei se dă o garanță pe 3 ani (reparație gratuită).

PUMPE DE FOC

cu ventiluri rotunde. Pentru comane foarte potrivite, de oare-ce la întrebuintarea de apă nesiposă ori murdară nu abzie seviceiul. Pentru funcționarea regulată a mașinei se primește garanție pe 3 ani (reparație gratuită). Șurube potrivite unitare și țevi de căneapă din lăuntru căptușite cu gumi cu prețurile cele mai ieftine.

Fântâni cu țevile trebuincioase la preț de fabrică.

HÖNIG OTTO

fabricator de pompe reg. ung. priv.

Arad, Mákóczy-uteza 27. sz.

253

Stropitori de vie se primesc spre reparare.

Nouă ferărie în Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public, că am deschis în

ARAD, piața Boros Béni Nr 6
o nouă ferărie

cu articoli fabricație proprie, și parte comandați din locuri de primul rang.

Primește comande de turnătorie și obiecte de arangiamente pentru mori, anume ventiluri de moară și petri de moară.

Fer bătrân și metale se cumpără în ori-ce cantitate.

Cărbuni de fag se pot căpăta pentru prețuri estine.

Rugând prețiosul sprijin rămân cu stimă:

324

Szántó Izidor

fabricant de fer și oțel în Ujdézna.

Nr. Telefonului în loc și în comitat 407.

Asortiment de piei de fabrică

al lui

322

Veisz și Rosenberg

ARAD, Prăvălia principală: Szabadság-tér 1. szám.

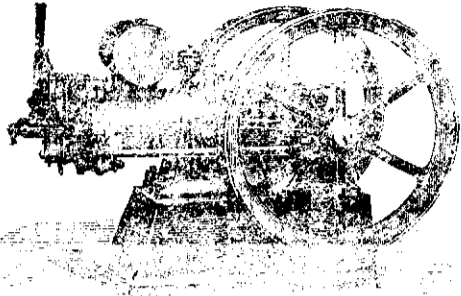
Cel mai mare asortiment bogat în Ungaria de Sud în tot felul de mărfuri de piele indigene și din străinătate, articoli și instrumente pentru călciunari, pielari, compactori, frênari.

Lucruri pentru ghete se pregătesc după măsură în timpul cel mai scurt și în modul cel mai exact.

Comandele postale se îndeplinesc cu deosebire îngrijire.

Numărul Telefonului 86.

Birou de mecanica și atelier de mașini.
Intreprindere de instalațiuni
de gaz și apă etc.

BEER ISTVÁN
 inginer privat. 318

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS. Küttl-tér

Tot felul de instalațiuni de iluminare
 de orice sistem, deposit de reflectori,
 în instalațiuni de baie și c. etc.

Executare specializată de reparațiuni
 de mașini și cazane.

Planuri și bugete gratuite

Numărul Telefonului 86

Vindecarea deplină
a boalelor secrete.

Să nu pregete nime într-o chestiune atât de gîngasă
 a se prezenta odată în persoană pentru că cu ajutorul
 instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctual
 locul, cauza, răspîndirea și starea boalei, ori cât

de adanc ar fi boala înrădăcinată în organism. Pe baza
 acestei examinări poți cu siguranță afla și calea pe care
 ajungi să vindecarea răului, ceea ce fiecare o poate face
 acasă fără de a-și împiedeca ocupațiunile. Dacă cineva
 nu poate veni în persoană, atunci să-și descrie boala cu
 deamăruntul și după ce va fi examinată va primi deslușirile
 de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea
 în cel mai mare secret. În scrisoare pune marea de răspuns.
 După încheierea curei, scrisorile se ard sau la cerere
 expresă se retrimite.

Un astfel de leucitor și curățitor e institutul special
 al drului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-ut 10)
 unde cu bunăvoință și conștiințioasă capătă ori-cine
 (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții sexuale
 unde i se curăță sângele bolnav, nervii i se întăresc,
 trupul întreg se eliberează de boală și sufletul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. Palócz
 vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament
 cu metodelor sîu propriu de vindocare și casurile
 cele mai neglijate, boalele de beșică, de țeve, de testicule,
 de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului,
 poala albă, boale de sânge, de piele și toate boalele ce
 se țin de organele secesule femeestii. Pentru femei e sală
 de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă
 însuși dr. Palócz dela 10 ore în. a până la amiază.

Adresa: Dr. Palócz medic de spital, specialist.
 Budapesta VII, Kerepesi-ut 10.

297

Biroul de credit reforme și de încasare

Seidl és Matiegka

Temesvár-Józsefváros, Küttl-tér 3 szám.
 dă informațiuni și deslușiri confidentiale
 atât în afaceri deosebite cât și despre
 lucruri grivate de pretutindeni în țeară și
 străinătate, în modul cel mai conștiințios
 și discret.

Primește 319

contra honorar moderat afaceri de încasare
 dela comercianți și industriași, încasarea
 pretensiunilor dubioase pe cale
 pacinică ori procesuală, mai departe

mijlocește

afaceri de împrumut și financiare, achitări
 de datorii, precum și vinderea și cumpă
 rarea de bunuri și realități.

Escompturi de cambii. Losuri în rate.

4%
4 1/2%**BANI!**4 1/2%
4%

pe realități și bunuri cu 4—4 1/2% amortizațiune la locul I. și II. fără
 spese anticipative, precum și credit personal exoperează grabnic,
 culant și sigur

PHILIPP GRÜN WALD,

Agentură de bancă, Incasso,

Biuro de informațiuni 320

TEMESVÁR, Józsefváros, Küttl-tér Nr 5.

Mai departe mijlocesc vinderea și cumpărarea de case, bunuri, cafenele,
 hoteluri, restaurante, prăvălii de tot felul; am prenotate case pentru
 vânzare dela 2000—140.000 coroane depuneri favorabile de capitaluri
 cu 7 1/2—8% venit curat, vindere de pămînte etc., arende de pămînte
 dela 100 jugare în sus.

4 1/2%

4%

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA“

ARAD, Strada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotațiune modernă, primește spre executare ori-ce lucrare
 ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în ori-ce mărime, registre pentru bănci, invitații la petreceri și cununii,
 plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebre, cărți de vizită, etc. etc.

Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus
 înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Avînd în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai
 iute răsunset acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.

Coasa de oțel „Bur“ este cea mai bună pe lume și a cărei unici liferanți pentru întregul continent și pentru America sunt Winkler és Grauer, Kőbánya 34,

la cari e a se adresa ori ce corespondență privitoare la coase.

Coasa de oțel „Bur“ este admirabil!

500 coroane plătesc, celui ce este în stare să ne arate o coasă de oțel „Bur“ veritabilă ca provenită din altă fabrică.

1000 coroane plătesc celui ce ne poate arăta dintre 100 coase de oțel „Bur“ două rele.

Coasa de oțel „Bur“ numai atunci este veritabilă, dacă pe mâner poartă gravată inscripția aceasta: *W. G. Kőbánya*, iar pe atul ei este tipărită marca firmei cum arată figura asta: 190 6—20

Preț-curent ilustrat și gratuit.

Facem atent pe ori cine în interesul său propriu, de a se păzi de marfa de imitațiune. Coasa „Bur“ satisface pretențiunii ori-cărui econom în modul cel mai perfect.

Acest favor are a-l mulțami coasa de oțel „Bur“ singur ascuțitului său admirabil, nici prea tare, nici prea moale. Mai ales pentru aceea este coasa „Bur“ corespunzătoare, pentru-că are stucea și gramaz tare, ear ascuțitul foarte subțire. Mulți economi strică și cea mai bună coasă, prin faptul că nu știu să-o bată. Asta însă pe lângă costă nedibăcia economului este eschisă la coasa „Bur“, de oare-ce firma noastră trimite coasa bătută și probată. Pentru fie-care bucată se primește garanță, iar care nu corespunde schimbăm pentru alta însă mărturisim din experiență, că între 1000 coase nu e nici una rea.

Prețurile coasei de oțel „Bur“

60	70	75	80	85	90	95	100	110	120	cm. lungă
1-80	2-10	2-20	2-30	2-40	2-70	2-80	2-90	3-20	3-60	Cor.

La comanda de 5 bucăți suportă spesele postale; la comanda de 10 bucăți fabrica nu numai că suportă spesele postale, dar dă o coasă în dar, ear la comanda de 20 bucăți, fabrica pe lângă suportarea speșelor postale și trimiterea a două coase, trimite și două tablouri frumoase din timpul războiului buro-anglez. Căteva „Bur“ la coasa de oțel „Bur“ 1 coroană. O cutie „Amergau“ bucată 30 fl. Aparat pentru baterea coasei (nicovalăși ciocan) 1 cor. 90 fl. *Noutate!* Teacă potrivită p. coasă pâr. cu cheie cu tot 30 fl. 10 buc. 2 60 cor.

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad.

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: *Arad, Bichș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal* și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen flos, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reconvise ș. a. prin spargere;
4. Contra grădinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovés, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, himeș, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad.

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

428 —168

Asigurați contra furturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Cel mai preferit, mai bun mijloc de colorare a părului e

MELANOGENE

în culoare neagră și brună.

Cu preparatul acesta escelent și nevinovat, per rrbă, mustăți în cinci minute se pot colora în negru debrunet. Coloarea e constantă și nu se poate osebi bo cuoarea naturală, nici cu săpun, nici apă caldă, nu se șterge și nu murdărește.

E nesticăcios și modul de folosire foarte simplu.

Prețul 2 cor. 80 fl.

244

Ori-ce per cărunt își recapătă culoarea naturală prin folosirea preparatului

Hair Regenerator alui Földes

Acesta nu e farbă, ci un preparat care redă frumuseța naturală a părului. Astfel perul blond devine iar blond, cel brun-brun, cel negru-negru. Prețul 2 cor.

Pentru a face perul blond.

Preparatul acesta, în câteva minute putem preface ori-ce per în culoare atât de plăcută, aurie, în culoarea cânepii, ori cenușie, ori în vre-o altă culoare blondă, fără a ataca perul. — Prețul sticlei mică 1 cor., sticlei mare 2 cor. Rugăm a fi cu atenție la marcă.

G. FÖLDES KELEMEN

FARMACIA ȘI LABORATORIUL CHIMIC, ARAD.

Telefon Nr. 111.

P. T. Dame!

Am onoare a atrage atenția binevoioară a damelor din loc și provincie la 295 1—5

Atelierul meu de modă pentru dame

ce am deschis și am provăzut conform recerintelor moderne în

ARAD, Strada Kápolna Nr. 5

Curtea pompierilor orășenești (tüzoltó laktanya)

unde confecționez, după facon modern toalette mai elegante, jachete, mantale de călătorit, haine pentru casă și stradă precum și tot felul de haine pentru copii, frumos și pe lângă prețuri foarte avantajoase.

Rugându-mă pentru spriginul prea stim. dame, semnez cu deoseb. stimă:

Elisa Vațian n. Maior.

Baie de cadă „DIANA“

ARAD, Halász-utca 1. szám.

Băi de cadă 50 bani, 70 bani, 80 bani și 1 coroană.

APĂ DE APADUCT.

Cerem numeroase vizite.

őzv. VADNAI LÁSZLÓNÉ.

Băile stau la dispoziție dela 5 ore dimineața până la 10 ore seara.